

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v dijaškem
semenišču (Knaben-
seminar.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

Slovenski GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopis.
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spro-
jemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če
se natisne enkrat 8 kr.
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 16 „

Vabilo na naročbo.

Ob konci leta uljudno vabimo vse do-
sedanje naročnike „Slov. Gospodarja“, da se zopet
naročijo za leto 1881 ter nam še skušajo novih
naročnikov pridobiti. Kdor ima s čim in hoče naše
podvzetje podpirati z majhnim darom, naj pristopi
med deležnike tiskovnega društva, da se nadomestijo
tisti udje, ktere nam je smrt pobrala; dosedanje
deležnike pa prosimo, da nam še naprej zvesti osta-
nejo in tako mogoče storijo nadalejšnje prilaganje
„Cerkvene priloge“. „Gospodarstvena priloga“ bode
se tudi l. 1881 prilagala od kmetijske družbe šta-
jerske. List bo torej donášal zopet dve prilogi —
gotovo je „Slov. Gospodar“ uže radi tega najcenejši
list, zelo primeren slovenskim kmetiskim ljudem.

Deležnina znaša za celo leto 5 fl.

Naročnina za celo leto 3 fl.

„ pol leta 1 fl. 60 kr.

„ četrť leta — 80 kr.

Naročnina se nam naj blagovoljno po poštnih
nakaznicah še ta mesec pošlje, da vemo, koliko naj
prve številke tiskati damo.

Napisi se naj napišejo razločno in kdor je
nov naročnik, naj to pristavi, dosedanji pa naj
na nakaznico prilepijo tiskani napis ali vsaj šte-
vilo pristavijo, ki je na njih dosedanjem napisu.

Opravništvu „Slov. Gospodarja“.

Slovo staremu letu 1880.

Prešlo je zopet leto. Nikdar se nam ne vrne
nazaj. Zatonilo je v neizmernem morji skrivnostne
večnosti. Na tisoče in milijone ljudi preminolo
je iz tega sveta, a zopet na tisoče in milijone jih
se narodilo na ta svet. Koliko je prvih našlo
srečno večnost, to vé Bog sam in njegovi izvoljenci.
Kakšna bo osoda slednjih, to zna zopet samo Bog.
Sedanji rod je l. 1880 pozdravil z veseljem na-
dejajoč se, da bode boljše od pretečenih sedem-
desetnic. Ali niti polovice ni spolnilo, a vkljub temu
je se pa marsikaj v njem prigodilo, kar je važneje,
nego bi si kdo mislil. Prikazala so se znamenja,

katera merijo na bližajoče se velike premembe na
svetu. Človeštvo stoji vseskozi na pragu nove dobe!

Letina v celej Evropi ni bila ugodna. Toda
ravno to je tem bolj pozornost vseh mislečih ljudi
obrnilo na sicer pozabljeno, malo obrajtano, dasi
z denarnimi in krvnimi davki dovolj oskrbljeno,
ogromno večino poljedelskega prebivalstva, na
kmetiski stan. Strah in groza spreletava evropske
državnike, ker vidijo, kako kmetiski stan propada,
kako večina ljudi ubožava in množi število ne-
varnih nemaničev in rogovilnih socialistov. Od
Urala na Ruskem do zelenih livad na Irskem
otoku, od Švedije na severu do Grecije na jugu,
povsod pravijo: kmetiski stan moramo pogina rešiti,
drugače je se bati najstrahovitnejših prevratov!
Pri nas v Avstriji sta najslavnejša državnik, grof
Hohenwart in baron Senniey v državnih zborih
sprožila vprašanje: kako se naj poljedelskemu
prebivalstvu, kmetickemu stanu pomaga!

Slovenci smo gojili v srci mnogovrstnih želj
v začetku l. 1880. Sedaj ob konci l. 1880 vemo,
da so zvečinoma ostale le — želje. Vendar pa
smemo reči, da smo znatno napredovali. Narodna
zavest se čudovito krepi. Kedaj je toliko mož,
toliko srenj zahtevalo slovensko uradovanje? Z
novim letom začneta izhajati 2 nova leposlovna
lista. Okolo vsakega je zbranih po 40 pisateljev.
Zraven tega pa ostanejo vsi listi: Slov. Narod,
Slovenec, Novice, Danica, Tovarš, Vrtec, Glasbenik,
vsi v Ljubljani, Edinost v Trstu, Soča v Gorici,
Priatelj v Celovci, Slov. Gospodar v Mariboru. To
kaže na veliko požrtvovalnost in potrebo pri slo-
venskem ljudstvu pa tudi na izredno številne k
delovanju probujene duševne sile. Res velikansk
napredek. Nekoliko let še in Slovenci bodemo na
slovenskih tleh na vse strani spoštovan slovenski
narod. Uže so svitli cesar na Kranjskem dali Slo-
venca kot svojega namestnika v deželi. Sloven-
skemu uradovanju je začetek storjen. Kar se je
pa letos pričelo, to bodemo nadaljevali. Naša žilava
vstrajnost, naša nevpogljiva pogumnost bo nam
dalje pomagala, da povsod obveljajo naše narodne
pravice! Muzje pa, ki tukaj neprestrašeno delajo,

ostajali bado narodu v hvaležnem spominu, kakor smo to letos videli, ko so Slovenci svečano obhajali spomin Kopitarjev in Stanko Vrazov!

V državnem zboru smo pričakovali rešilnih dejanj v gospodarstvenem in narodnem oziru. Upanje se nam ni dopolnilo. Vkljub temu pa smemo zadovoljni biti. Narodna-konservativna stranka je se v njem pod vodstvom grofa Hohenwarta vidno ukrepila. Odbila je vse napade liberalcev, to pa še v največjo sramoto in uničenje prevzete ove stranke. Stremajer in njegovi tovarši so morali zapustiti ministerske stole. Ravno sedaj so svitli cesar na predlog grofa Taaffeja v gosposko zbornico pozvali več gospodov, ki bodo tudi ondi nemško-liberalno stranko Schmerlingovo tiščali v menjšino. Tako so tedaj vse zapreke odpravljene in pot je vglajena za postavodajalstvo v prav avstrijskem, narodno-konservativnem smislu. V tem oziru je l. 1880 velevažno. Avstrija stoji na pragu nove, in ako Bog da in sreča junaška — boljše, srečnejše bodočnosti.

Nemški in romanski narodi kaj grdo preganjajo sv. katoliško Cerkvo, svojo največjo dobrotnico. V Bismarkovej Nemčiji, v Belgiji, na Francoskem, Italijanskem preseda ljudem nebeski kruh božjih resnic in milostij, kateri lomi v tolikej obilici sv. katoliška Cerkva. Zato pa propadajo ubogi ovi narodi v oblast Judov in fremaurerjev, ki strastno delajo na razkristijanjenje ljudi! Toda glejte čudo! V istem hipu, ko zapadni narodi evropski nehvaležno hrbet kažejo sv. Cerkvi, obrača se njeni najvišji pastir, rimski papež, k — Slovonom! Uže okrožnica papeža Leona XIII. o socialistih zavzela je ves svet, tudi slovanski tako, da je bila na povelje ruskega carja ljudstvu predčitana po razkolniških duhovnikih. Prav pretresla pa je ves velikanski narod slovanski okrožnica papeževa, v katerej je bil hvaležni spomin na slovanska apostola sv. Cirila in Metoda obnovljen in den 5. julija kot priznik vesoljne Cerkvi ukazan. Slovanski škofje so se za okrožnico zahvalili, med njimi tudi jugoslovanski rodoljub, škof Strosmajer. Te dni so mu papež Leon XIII. doposlali po kardinalu Nini pismo. V njem pravijo vidni namestnik Kristusov na zemlji: „želimo prisrčno, da se med Slovani širi sv. katoliška vera. Slovani imajo bodočnost v Evropi pa tudi v Aziji veliko invažno nalogo. Upamo, da se bode usmiljeni Bog slovanskega rodu posluževal v večjo slavo svoje sv. Cerkve!“ Slovani so premagali in potlačili tatarsko, mongolsko in turško silo. Sedaj jih kliče najvišji pastir sv. katoliške Cerkve k sebi in na velikansko delo, da se pokristijanijo brezštevilni narodi širne Azije. Tudi v tem oziru stopili smo l. 1880 na prag čudovitej bodočnosti!

S tem sklene „Slov. Gospodar“ svoj 14. tečaj, izreka prisrčno zahvalo vsem podpornikom in dopisateljem ter želi vsem veselo novo leto!

Slovenec, posebno po mestih in trgih živim nekaj o štetji ljudij!

Kaj pomenja rubrika številnim polam vpisana: občejavni jezik (Umgangssprache)?

Pri štetji ljudstva bode moral vsak posamezen človek ali sam v številne pole zapisati kaki je njegov občejavni jezik ali „Umgangssprache“, ali pa dati vladnemu komisarju na to vprašanje pravi in resnični odgovor. Če bode vprašan Nemeč, kaki je njegov občejavni jezik, bode gotovo odgovoril da je to nemški jezik. Poljak poreče, da je poljski, Lah da je laški in mi Slovenci moramo vsakako podobno po resnici in pravici povedati, da je naš občejavni jezik, slovenski jezik. Na to moramo biti pozorni in tega ne smemo pozabiti posebno tam, kjer smo Slovenci ali v svojem poklici, bodi si v obrtniji ali v uradu, prisiljeni se poleg slovenskega jezika tudi nemškega posluževati. Tako se godi posebno v mestih in okrajih, kjer živimo z Nemci vkup, v krajih z nemškim in slovenskim prebivalstvom, tedaj tam, kder Nemci ne znajo slovenski in si mi Slovenci pomagamo z nemškim jezikom.

Ali vendar če smo se tudi posluževali nemškega jezika kedar- in kderkoli, ostanemo še vedno Slovenci, zato spadamo še vedno neprestano k našemu narodu slovenskemu in k narodnosti slovenski. In tedaj je naš slovenski jezik naš občejavni jezik. Naš materni jezik je naš slovenski jezik. In ta naš slovenski jezik zapišimo ali si ga dajmo zapisati od uradnih pooblaščenecv v popisne pole za naš občejavni jezik, za našo „Umgangssprache“.

To pravimo in navajamo zlasti našim slovenskim rojakom, kateri živijo med nemškim prebivalstvom zaradi resnice in svaritve, da bi se ne dali prevariti ali pregovoriti od kogar koli, ko bi kdo to poskušal. Po postavi je ostro prepovedano, da bi popisovavni komisar delal kak pritisk ali vplival na tistega, kterege vpraša po njegovem občejavnem jeziku. Po tej zapovedi ove postave ima vsak izmed nas polno pravico svoj materni jezik oznaniti za svoj občejavni jezik.

Poglavitno pa mora vsak izmed nas že zaradi tega za svoj občejavni jezik pripoznati slovenski jezik, ker se bode po tem uradnem popisu ljudstva prihodnjič število določevalo: koliko, v katerem mestu ali katerem okraji živi Slovencev, kako je kde močna ktera narodnost. Zato se mi Slovenci pri popisovanji ljudstva ne samo moremo in smemo priznati k svojemu slovenskemu jeziku, ampak tudi moramo po svoji dolžnosti to storiti. Kajti, ko bi kde za svoj občejavni jezik, za svojo „Umgangssprache“ imenovali nemški jezik, bi s tem se izločili iz svojega slovenskega naroda in bi s tem prištevani bili k nemškej narodnosti. In kdo izmed nas bi

hotel kaj takega storiti, kdo izmed nas bi hotel zmanjševati število našega naroda in mu s tem prikrajševati njegove pravice, ktere mu po njegovem številu gređó!

Zato svoji k svojim! Slovenci k svojemu narodu se o prihodnjem številjenji ljudstva prigrasite, in povsodi in na vseh krajih — posebno pa v krajih z mešanim prebivalstvom slovenskim in nemškim. Naše geslo bodi: „Moj in moje rodbine občejavni jezik je slovenski jezik, moja in moje rodovine „Umgangssprache“ je slovenska beseda!
Jeden rodoljub.

Gospodarske stvari.

Prošnja zavoljo gruntnega davka.

V Gradci dne 19. dec. t. l. zbrani okrajni načelniki in srenjski predstojniki sklenoli so državnemu zboru doposlali sledečo prošnjo:

Visoka zbornica poslancev! Iz uravnave centralne komisije na Dunaji smo poizvedeli, da hočejo dosedanji znesek gruntne dače na Štajerskem pozvišati blizu za $\frac{1}{2}$ milijona goldinarjev. Med tem ko drugim jako rodovitnim deželam z novo uravnavo gruntnega davka zemljiščno dačo znižavajo ali vsaj blagovoljno prejšnjo krivo razdelitev popravljajo, nameravajo zlasti našo Štajersko posebno močno in občutljivo zadeti. Več let imamo slabe letine, zadevajo nas zaporedom vremenske in druge nesreče. Vsled tega so gospodarstvene razmere pri nas jako žalostne vkljub vsej marljivosti in izvrstnosti kmetskega prebivalstva. Ako nam sedaj brezobzirno še večjo dačo naložijo, tedaj moramo reči: ovega novega bremena štajerski zemljiščni posestniki prenašati nikakor ne moremo: prišli bi vsi na nič.

Bodi temu kriv kdor hoče, da so se čisti dohodki zemljišč na Štajerskem tako visoko vpenili. Vendar to povdarjamo, da se pri nastavljenji nikakor ni gledalo prav in pravično na razmere v našej deželi. Deset slabih letin smo prestali. Vrhu tega je posestnik zemljišča, od kterega bi sedaj imel večji davek plačevati, ves ubožan, nima več dovolj kruha za sebe in za svojo rodbino. Po več let uže vinske gorice niti do polovice potroškov za delo ne vračajo. Nekdaj bogati gozdi so posekani in dajejo sedaj uže težko toliko, da se delo za spravljjanje lesa poplača in potrebnega denarja dobi za državne in deželne davke. Pogoste toče, hude povodnji uničavajo od leta do leta velik del onih pridelkov, katerih je se posestnik bil nadejal. Zastonj pričakujejo obrtniki in gruntni posestniki boljših letin; naša železna obrtnija močno hira, vse propada. Po vsej deželi je pomanjkanje.

Dajmo, da nastopijo sedaj dobre letine. Ali to ne bode kmalu posestnikom na noge pomagalo. Preveč so zadolženi. Ob enem pada njihovim pri-

delkom cena vedno bolj, to pa zarad tega, ker iz Amerike in iz Ogerske prelehko k nam dovažajo svoje pridelke in našim ceno gubijo; ogerska vina, ogersko zrnje spodrija naše pridelke in ameriški proizvodi zaukazujejo ceno! Na tisoče posestev so uže v posilnih dražbah prodali, gotovi dokazi, kako hudo da se zemljišnim posestnikom godi. Cena posestvom je strahovito pala, njih vrednost je za toliko manjša, za kolikor menje čistega dohodka dajejo. Pri posilnih dražbah prihajajo tako hude prikazni na dan, da pogosto še niti davkarija, ki ima vendar prednost pred drugimi vknjiženci, ne dobi vselej svojega dolga. To je dovolj znano. Menje znano pa je, da so kmetje svoje potrebe znatno skrčili. Mnogi uže silo trpijo, da le dače in davke zmorejo.

Visoka zbornica se naj toraj po razloženem osvedoči, da je čisti dohodek štajerskih zemljišč previsoko vcenjen in da bi dežela morala gospodarstveno popolnem propasti, ako bi se njej brezusmiljeno nameravana večja gruntna dača naložila. Resničnost tega je dokazana uže s tem, da je deželni zbor štajerski prisiljen bil segnoti na indirektni davek, da pokrije vse deželne potroške.

Štajerska stori od nekdanj svojo dolžnost za državo zvesto in rada. Kri in imetje žrtvovala je za cesarja in državo vselej rada — naj toraj tudi država nekaj stori, naj jej ne uničuje obstanka, nje ne obлага više, kakor prenašati zamore. Prežalostna je osoda, ako vedno trpljenje za vsakdanji kruh nič druga ne čaka, nego be-raška palica. Dače so uže sedaj neznosljive. Ako bodo pa še pomnožene, potem pride na tisoče posestev v dolgove in nesrečo. Deželno gospodarstvo postavljeno je v največjo nesrečo, ako njena podlaga t. j. kmetsko prebivalstvo uboža. Malo, morebiti nič, do sedaj ni storila država za deželo, ki brez lastne krivnje propada. Naj torej ne tirja, česar več ladati ne moremo.

Znaoč, da ima visoka zbornica poslancev analog varovati koristi vseh dežel, prosimo prav nujno: visoka zbornica naj nikakor ne privoli, da bi se itak uže neznosljiva gruntna dača našej deželi pozvišala.

Kuniči ali pitovni zajci.

II. Koliko krme se kuničem mora polagati, to je zavisno od velikosti živali in pa od njihove jedičnosti. Orjaški kunič povžije na dan dobro 2 perišči žita, med tem ko ima ruski in angorski kunič $\frac{1}{2}$ perišča dosti. Druga plemena ne potrebujejo več nego 1 perišče. Juha se jim nareja iz pomij v kuhinji, v ktere se odpadki raznega sočivja, krompirja itd. vkuhajo. Ta juha nadomestuje tudi pri mladih kuničih materno mleko. Starkam, ki dojjó, se pokladajo take reči, ktere mleko narejajo kakor: gosji oset, regrat, graberica, divja cikorija, pimpinela, povrtni komorač in druge take rastline. Petersilija se daje mladičem, ko so se odstavili. Koceni od zelja se morajo

razcepiti in razrezati in se jim smejo ravno tako kakor zelje samo le po malem polagati. Mladike sadunosnih dreves, le one od breskve ne, potrpane mladike vinske trte, listje brestovo, topoli in murbe, lipe in leske, vrbe in gabri, žolto korenje, pastinaka, kolraba, posebno če je vodena in prav mrzla pomešana z otrobi in moko, vmes nekaj ovsa, ječmena ali otave, vse to in še veliko drugih takih reči je izvrstna hrana kuničem.

Da po zimi jedični ostanajo, se jim od časa do časa nekoliko timasa med krmo pomeša. Po zimi brejim in doječim materam ne sme nikdar vode v predelkih pomanjkovati. Mladi kuniči, ki še niso 6 tednov stari in ki se morajo iz ktereга koli vzroka odstaviti, se morejo z mlekom v plitvih koritcih vzrejati. Paziti je treba, da vse mlade živalice, kolikorkrat se jim položi, tudi jedó. Po vsaki južini se morajo jasli in koritca izprazniti in kar krme ostane se mora na nastelj potrositi, ker kuniči od tega, na kar so že pihali, nečejo več povzivati. Krompir se jim mora vsakokrat le kuhan polagati, ker je surov kuničem škodljiv. Mokra ali od solca vela trava je tudi škodljiva. Mokri travi se pa škodljivost vzeti more, ako se s senom in slamo pomeša.

Rezitev je za vinogradarja najmenitnejše delo. Slabi rezači mu pogubijo ves vinograd na več let. Pogosto odnesejo dobro polovico pridelka na vinjakih ali reznih škarjah. Zato je treba paziti in ljudi o pravem času poučiti. Močno v les rastoče rozge režejo na dolgo, slabe pa na kratko, na reznike. Iz starega lesa prirastle rozge so nerodovitne. Treba jih je ali porezati, ali kót reznike pustiti, da zarodijo za drugo leto rodnega lesa. Na dalje ima se tudi gledati na trsovo sorto. Vsaka ima svoje posebnosti. V tej zadevi daje ravnatelj vinorejske šole mariborske, g. Goethe, sledeče, po mnogih skušnjah potrjene nasvete: burgundec modri ali črna mušica se reže kratko, le v močnej zemlji na šparone, bike itd. burgundec beli jednako, žlahtina (Gutedel) kratko in dolgo, kadarka modra kratko, mali rizling kratko, le v dobrih legah se mu sme kaj naložiti, laški rizling ljubi najbolj reznike in šparone, laška modrina velika kratko, moslovec je zadovoljen z rezniki in v dobri zemlji, če je trs močen, mu naložijo, kolikor morejo, muškati dolgo, ortlieber dolgo, plavec kratko, portugizec kratko, tramincec kratko, laška modrina kratko.

Vinskega pridelka vse Evrope letos je za četrti del menje, kakor v navadnih letih, tedaj kakih 100 do 120 milijonov hektolitrov menje.

Mokre črevlje hitro posušimo, ako jih zujemo in takoj z ovsom napolnimo. Oves izvleče vso mokroto in se je sam navzame. Ko smo oves izsipali, je črevelj lepo suh pa vendar mehek. Kdor hoče naj poskusi!

Dopisi.

Iz Maribora. (Okrajni zastop — gosp. Seidl, — mestni zastop.) Dne 21. dec. t. l. zborovali so zastopniki mariborskega okraja. Na dnevnem redu bilo je poročilo o računih za leto 1878, 1879. Račune so odobrili ter sklenili račune za „kreisamt“ posebič zapisovati. Poročevalec g. dr. Serbec je nasvetoval bivšemu načelniku g. Seidlu namesto 400 fl. saj 100 fl. okrbnine zaračuniti, čez ostanek pa, kolikor mariborski okraj zadeva, milostljiv križ narediti. Temu je se najkrepkejše upiral poslanec g. dr. Radaj dokazavši, „da po postavi morajo načelnik in okrajni odborniki brezplačno poslovati in le gotove stroške okrajnej blagajnici zaračuniti. G. Seidl naj plača, kolikor je mariborskemu okraju še dolžen; če on plačati ne more, pa se naj primejo njegovi odborniki. Okolo 4600 fl. je g. Seidl porabil iz dohodkov „kreisamta“; kdor je to zakrivil, ta naj doplača, kolikor še manjka“. Povedanemu pritrdil je tudi g. dr. Reiser, toda ugovarjala sta g. Pfrimer in g. Girstmajer starši. Slednji je bil večni odbornik in namestnik g. Seidlov, a vendar je trdil, da bi težko bilo sedaj spričati, kateri izmed odbornikov je zakrivil. No, tega mu uže ne verjamemo. Dajte sodnji preiskovati, in če so nekateri odborniki uže mrtvi, nič ne dene, saj še živi g. Girstmajer, „voter“ Wretzl itd. Postava kaj jasno pravi: odborniki so odgovorni. Naposled je obveljal posredovalni predlog g. Markov: računi o „kreisamtu“ vzamejo se na znanje, oskrbnine se ne dovoli g. Seidlu nič, ostanek se mora iz njega iztirjati in ovi sklep vsem dotičnim okrajnim zastopom najjaviti. Potem je vstal g. dr. Duchatsch in je g. Seidla v okrajnem zastopu za vse veke vekov pokopal najjavivši, da je g. Konrad Seidl sam rad zastopništvo položil, kar so navzoči z zadovoljstvom vzeli na znanje; št. Lovrenski trg v puščavi ima voliti novega zastopnika. Tako je g. Konrad Seidl, bivši župan v Kamci, bivši deželni in državni poslanec itd. itd. do čista sklenil pri nas svojo blizu 20letno nemško-liberalno delovanje. Bil je Slovencem hud nasprotnik. Toda premagan zgrudil je se na politično mrtvaško klop. Politična njegova prijatelja g. dr. Schmiderer in g. dr. Duchatsch sta mu skrbela za pogreb, a navzoči Slovenci so radi pristavili: amen! V istej seji sprejeli so tudi proračun za l. 1881. Dohodkov bo 7300 fl. med temi deželni donesek za okrajne ceste I. 2200 fl. in za št. Jakobsko cesto 2000 fl. Stroškov bo 18818 fl., med temi je 720 fl. za šolo in 15092 fl. za steze. Letos je davkarija okraju predpisala 241890 fl. direktne dače s cesarskimi dokladami vred. Na te se bode 5% okrajne doklade vrglo, kar bo dalo 12094 fl., t. j. 776 fl. več nego je treba. Stezo od grof Zabeojeve glazute do Ruš hoteli so proglasiti za okrajno cesto II. reda pa zastopniki niso privolili. Srenja Selniška ob Muri prosi, naj se sv. Jakobska cesta podaljša.

G. Girstmajer starejši je se temu protivil, čeravno je g. vitez plem. Tarnavijekki potrebo naglašal. Konečno je obveljal g. dr. Radajev predlog, naj okrajni odbor nadaljevanja sv. Jakobske ceste nikakor iz mislij ne spusti in v prihodnjem seji poroča. Sklenili so tudi prošnjo do državnega zbora, naj se dežela štajerska ne preobloži z z gruntnim davkom, podpisati pa tudi v nemških in slovenskih iztisih vsem srenjam v podpisovanje doposlati. Bil je še sprejet nasvet g. viteza Tarnavijekija o prošnji do finančnega ministra, naj se odpravijo dačni eksekutorji, naj se v okom pride pustošenju posestev po posestnikih, ki so bili na boben djani. — Tudi mesto Maribor obravnava svoj proračun za l. 1881. Dohodki nastavljeni so na 68.750 fl. Največ dobi mesto od mestnine na velikem trgu, namreč 12500 fl. in od hranilnice namreč 18209 fl. Lepa pripomoč! Vendar vse je še premalo. Potroški se množijo. L. 1881 znašajo uže 109.496 fl. Primanjkljaj 40.745 fl. hočejo pokriti s 15% doklado na užitnino, s 20% doklado na direktni davek (ki znaša v mestu 102.150 fl.) in z 2% doklado na hišno najemščino (479.000 fl. dobili so letos hišni posestniki). Novih stroškov dela mestu stavljene deklishe šole za 80.000 fl. V to svrhu hočejo hišo mariborske hranilnice na zapadni strani od mestnega farovža kupiti in prirediti. C. k. generalno komando v Gradci je mestu naznanilo, da pride v Maribor iz Bosne regimentni štab in 2 bataljona kot posadka v Franc-Jozefovo kosarno. Vsled tega mora mesto za 408 mož stanovanje pripraviti.

Iz Šaleške doline. (Narodnost, — gasilčeva smrt.) Zadnja dopisa „iz Šaleške doline“ v „Slov. Gosp.“ potrebujeta v imenu resnice sledeči popravek: Gledé Velenjskega župana se ne da drugega trditi kakor da je mož poštenjak, sicer narodnjakom slovenskim se pač ne more prištevati, ker se takega še nikjer pokazal ni. Niti ni ud katerega slovenskih ali slovanskih društev; pač se pa izključljivo vse le nemško v njegovej pisarnici piše in posluhuje se trdega Nemca za svojega pisarja, če prav ima na razpolago poštenega tržana, ki mora pri drugih občinah tajniške službe opravljati, da si vsakdajni kruh služi. Bogu bodi pritoženo! Razven tega pa je ta nemški tajnik večkrat še prav neprijazen proti domačinom. Pri tej priliki mi gre sveta dolžnost se s prav posebno hvalo spomniti načelnika okrajnega zastopa g. M. Goloba v Šoštanji, ki občinam veliko in rekel bi splošno v slovenščini dopisuje, akoravno njegov prednik ni nikoli kaj takega storil. Takih načelnikov nam daj Bog na Slovenskem! Gasilec zadnjega požara v Stari vesi je zbolel vsled prehlajenja in zapuščen od vseh — tudi od svojega gospodarja — ter prepeljan v Celjsko bolnišnico je tam umrl. Bog mu plačaj njegovo človekoljubje na unem svetu, ljudem pa vdahni usmiljenja do revežev in služabnikov!

Iz Koroškega. (Razne novosti). Koroška dežela dobila je novega predsednika deželne vlade. Novi zastopnik c. k. vlade g. Schmidt-Zabjerv je uže prišel v Celovec. Liberalni gospodje in novine ga niso posebno veseli pa ti gospodje bi boljše storili, ko bi svojo politično vest izpraševali, kajti strahovito so se pregrešili zoper nesrečno deželo. L. 1863. bilo je deželnih potroškov samo 298.709 fl. in 48 % doklade je zadostovalo. No, in sedaj? Sedaj pa imamo 82 % deželne doklade, da pokrijemo 665.394 fl. Vrhu tega smo zadolženi! — Celovskemu fužinarju g. Klinzerju so na Dunaji pograbili 10.000 kos v Rusijo namenjenih, ker so imele ponarejeno marko firme: Wertheim vtisneno, kar je strogo prepovedano. — Dne 9. dec. t. l. je pri Sp. Draubergu železniški hlapon žensko ugrabil in strahovito zdobil. — Hranilnica v Celovci ostane do 22. januarja, ona v Velikovci do 20. jan. 1881 zaprta. — Gospoda uže od davna rada skruni nedelje in praznike s tem, da zahaja ob takšnih dnevih na lov. Ne dajo se svariti po nesrečah, ki so uže pogosto ob takih prilikah prigodile se. Letos na praznik čistega spočetja blažene Device Marije je cela tropa takšne gospode s psi in puškami rogovilila okolo Gmünda. Na enkrat padne podučitelj g. Alojz Riebler z neke višine. V par minutah bil je mrtev!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Blagi mir božičnih praznikov ne more pomiriti nemških liberalcev. Njihovi listi in voditelji ščujejo sedaj kmeta, katerega so s svojo modrostjo na nič spravili, zoper državni zbor, zoper sedanje ministerstvo. Liberalni mogotci pomagajo z denarjem. V Linc so hoteli kmetov zobnjati iz večih dežel ter so od Rudolfove in Elizabetine železnice dobili za 50 % znižano voznino. To je bilo vladi preveč in je nameravani zbor, katerega pa so sklicali sami liberalni kričarji, nagloma prepovedala. Tako je zabranila, da liberalci niso mogli nemškega kmeta nalegati: „sedaj bo Nemeč za Slovana večjo dačo plačeval“. Slišimo, da je tudi nek mariborski kričar, ki je pa uže marsikterega kmeta odril, nameraval iti kmetov dražiti. No, naši ljudje so uže dovolj podučeni, da vedó, kako liberalci le divjajo, ker bi radi pri novih volitvah do večine in prejšnjega gospodstva doplezali. Zastonj se trudijo. S tem, da so v državnem zboru vladi odrekli prihodnje 3 mesece davke pobirati, pokazali so, da niso politikarji, ampak trmoglavci in sebičniki. — Centralna komisija za uravnavo zemljišnega davka je sklenila svoje delo. Na priposlane prošnje je odgovorila s tem, da naj vlada sedaj, ko pridejo do l. 1882 ugovaranja ali reklamacije zoper previsoko vcenitev na vrsto, deželam preobloženim prizanaša ter očitne krivice odpravi. Eno celo leto tedaj je časa, da se previsoko vcenjeni posestniki in dežele pritožijo. Reč gre toraj svojo redno pot

po postavi, katero so liberalci sami napravili. Zato je res čudno, da liberalci radi tega toliko hrupa delajo. — Kranjski nemškutarji žaljujejo za vzetim jim voditeljem Kalteneggerjem: Ljubljana in Tržič imenovala sta ga za častnega srenjčana! — V Gališkem so prejeli več liferantov, ki so po leti vojakom pošiljali plesniv kruh, da so pri manevrih ubogi ljudje stradali. Liferanti so skoro sami Judi. — Svitli cesar so iz Ogerskega prišli na Dunaj in se potem s saksonskim kraljem podali na lov v Neuberg na zgornjem Štajerskem. — Hrvatom se je mnogoletna želja spolnila; vojaška krajina ali „granica“ bo do meseca marca 1881 spojena s Hrvatsko in Slavonijo. Ban prevzame vladu v krajini in vojaška uprava preneha! To privoščimo Hrvatom iz celega srca! Magjari so se dolgo upirali; naposled so Hrvati prodrli!

Vnanje države. Ruski polkovnik Navročki, odposlan od generala Skobeljeva, je v noči od 18. do 19. po hudem boji zasedel Kelat-Nadir in Turkmene popolnem premagal. Rusi so dobili mnogo pušek, ovac in goved. Iz Mrva je došla pomoč Turkmenom. Na tuje blago so ruski ministri odkazali 10 % večjo colnino. V Kišenjevu in Odesi bil je potres. Turški sultan in greški kralj bi se naj v svojem prepiru podvrgla razsodbi evropskih velevlad. Grki se temu upirajo in zahtevajo, naj se jim da, kar so jim na Berlinskem dogovoru itak uže odmerile, namreč Epir in Tesalijo. Bolgarsko sebranje poslancev je sklenilo postaviti celo mrežo železnic. Aleko-paša Bogorides je službo deželnega oskrbnika v južnej Rumeliji odložil. — Srbi smejo zopet v Ogersko tržiti z zrnjem in živino. — Bismark si prizadeva angleško kupčijo iz Evrope kolikor mogoče odpraviti. — Švicarske republike novi predsednik Anderwent je se ustrelil. — Freimaurerji so v Brüsselu tako pošteno gospodarili, da je mestna blagajnica prišla na kant. — Nemških 40.000 katoličanov je podpisalo prošnjo do cesarja, naj dovoli sv. mešo brati in zakramente deliti, cesar prošnje ni uslišal pač pa Bismarka, da sme ta borzni davek pobirati. Nadeja se, da ga nabere 20 milijonov mark. — Francozi imajo uže toliko državnega dolga, da morajo 500 milijonov frankov vsako leto dati za obresti. — Angležem se godi huda v Irlandiji, 30.000 vojakov so tje poslali in 300 policajev; toda Irei dobivajo iz Amerike orožja in kedar imajo 100.000 pušek, hočejo pričeti krvavo delo. Nova nesreča zadela je Angleže v južnej Afriki. Potemci holandežkih naseljencev so se združili z divjimi Bozuti, precejšnje angleško kardo v nekej muži zalezli in posekali 200 mož in zaplenili 34 vozov. — V novem Yorku v Ameriki zamenili so plinovo svečavo z električno, 15 električnih svetilnic sveči tako, kakor bi 2000 sveč prižgal. Najmenjši tisk je mogoče na ulici brati. Chilenci in Peruvijanci so se nekaj časa pogajali za mir; toda zopet sprli in vojsko pričeli. Chilenci silijo proti Limi, glavnemu mestu v Peruvijanskem.

Za poduk in kratek čas.

Gornjigrad.

I. Potniki iz Evrope in Amerike zahajajo v slovito Švicarsko občudovat tamošnjih lepih krajev. Štajerska Švica pa je slobodno imenovan Gornjegrajski okraj. Odlikuje se, kakor močno gorata Švica ali „Schweiz“ po krasnih, vsega občudovanja in obiskovanja vrednih krajih. Slovan pa najde še nekaj, česar bi v Švici iskal zastoj. To so krepki, lepi ljudje, ki čisto slovenski govorijo in svoj slovenski dom ljubijo in častijo. Podajmo se toraj za nekoliko saj v mislih v ove prekrasne kraje, od koder šumeva zelena Savinja.

Od prijaznega Celja proti večeru vije se beli trak, velika cesta, po Savinskej dolini. Pojdoč pozdravimo narodne slovenske trge in vasi: Žavec, Brašlovce, Mozirje, Rečico, sv. Francišk in naposled trg in največjo cerkvo Lavantinske škofije — Gornjigrad, nemški Oberburg. Gornjegrajski okraj pripada največjim v deželi. Razprostira se med koroško in kranjsko mejo, med Šoštanjskim in Vranjskim okrajem. Ob kranjsko-koroškej meji štrlijo do 6000 in 8000 črevljev visoko v nebo zobate gore: Planina, Ojstrica, Olšava, Lepi vrh, ki skupaj po širokem svetu slovijo kot: Solčavske planine. Iz njih prodira zelena Savinja, ki pri Nazaretu sprejema vijugasto Dreto. Imenovane visoke planine branijo presilnim viharjem prosto pot. Večjidel pihlja le zmerno vetrovje od zapada in severo-zapada. Vreme se ne spreminja tako naglo, kakor drugod. Zrak je zmiraj čist in zdrav. Nikoli ni premrzlo pa ne prevroče. Vrele bistrh vodá v planinah kažejo večjidel 4—7° R. Zimski mraz ne pritisne nikoli tako močno, kakor po sosednih okrajih ali kakor ob Pohorji. Nevihte, toče prihumejo redko kedaj. Ves okraj meri 8·8 □mili. Na njih stoji 2399 hiš ter živi 14420 ljudi (7069 možkih in 7351 ženskih). Občin je 10: Kokarje, Ljubno, Luče, Nova štifta, Gornjigrad, Mozirje, okolica Mozirska, Rečica, Solčava in Bočna. Planine sestavljene so iz samega apna tako imenovane Trias-dobe. Grebeni so večjidel goli in močno rtasti. V doline spenjajo jako strme stene. Rodovitna tla obstajajo večjidel iz peska pomešanega z glino ali ilovico. Vsa zmes leži na podlagi iz apnenega šotra ali proda. Zato tudi močvirjev ni. Voda ne more zastajati, ampak se precej skoz rahli prod odceja. Visoko na planinah je zemlja malo kaj rodna, v dolinah pa jako rodovitna. Gozdov je mnogo. Vendar čedalje bolj se jim pozna, kako sekira nemilo po njih poje, hudo trebi in pustoši. Doline in holmi rodijo žito, sočivje in sadovje. Kot domačo živino redijo: konje, goveda, svinje, ovce, perutnino, v planinah tudi koze. Volke so potrebili, medvedovje se pa le iz kranjskega časih pritepejo. V prisojnih gručah apnenskega gorovja životarijo strupeni modrosi tudi na škorpijona naletijo pogostoma.

Prebivalci so sami zdravi in krepki Slovenci. Krofastih ljudij ondi še ne poznajo. Beseda slovenska bliža se kranjsko-gorenskejši govoric. Deca je dobro nadarjena in rada zahaja v šole, čeravno imajo mnogi daljno in težavno pot do nje. Po zimi časih ni mogoče priti k cerkvi in šoli. Planinčanje nosijo jopič, kratke hlače iz surovega sukna ali „lodna“, volnate nogavice in čizme; glavo pokriva širok klobuk. Ženske so oblečene v laneno in pavolnato robo. Po zimi nosijo dolge kožuhe. Ti so tudi pri dolinarjih navadni. Vendar stara noša zgublja se čedalje bolj, mošnjam gospodarjev gotovo ne na korist. Hiše so večjidel zidane, hlevi so mokrotni in nizki. Poglavitna hrana so koruzni in ajdovi žganci, zelje, repa, krompir in stročnati sadeži. Meso pride redko na mizo, kakor tudi vino, le na praznikih ali pri težkem delu. Izmed boleznij najnavadnejše so: protin, nabor in plučno vnetje, posebno pri drvarjih in flosarjih. Les spravljajo flosarji časih daleč po Savinji, Savi, Donavu globoko doli v Srbijo in Rumunsko. Od ondot prinesejo seboj mrzlico, katero pa doma v čistem zraku in pri zdravej vodi kmalu zopet ozdravijo. Najčešče nadleguje prebivalce griža. L. 1854 imeli so kolero. Občinske siromake spravljajo in oskrbavajo od hiše do hiše. Zdravniki nameščeni so v Gornjemgradu, Ljubnem in v Mozirji. Šol imajo 10. V trgu je za celi okraj dekanija. K njej pripadajo župnije sv. Frančišk, Ljubno, Solčava, Rečica, Mozirje, Luče, Nova štifta, lokalije: št. Martin, št. Mihel, Nazaret in ekspozitura v Okonini. Vsa dekanija šteje po letošnjem šematizmu 15.847 duš. Vozne steze so prav za prav samo tri: okrajna cesta od Mozirja do Nove štifte, vozna cesta po Dretinem dolu in ona od Rotmirja v Ljubno in Luče. Dru-dolu so le manjše poti in stezice. Znamenita in slovita je ona skoz Iglo v Solčavo.

(Dalje prih.)

Smešničar 53. Novince so pri novačenju med vojake vzeli. Ves žalosten in pobit gre na telegrafni urad, da bi svojej materi nesrečni izid novačenja telegrafiral. Ko svoj telegram odda reče: prosim jih pa, naj le po malem telegrafirajo, da se mati preveč ne prestrašijo.

Razne stvari.

(Za nesrečne Zagrebčane) darovali so fara Šmarijska 3 fl., neimenovan 2 fl., Makolski farani 7 fl., č. g. Jož. Sever 5 fl., č. g. Jak. Košar 2 fl., župnija Prihovska 5 fl., J. V. 2 fl. 50 kr., č. g. J. Lopič v Cmureku 2 fl., preč. g. kanonik J. Tutek 3 fl., č. g. Fr. Rojko 2 fl., preč. g. prošt M. Modrinjak 5 fl., č. g. M. Ferk 1 fl., č. g. Fr. Hirti 2 fl., č. g. M. Lendovšek 2 fl., č. g. Fr. Jug 2 fl., Jederska fara 3 fl., č. g. Anton Belšak 5 fl. Bog plati!

(Mariborska čitalnica) obhaja dne 17. julija 1881 svečano 20letnico svojega obstanka, v obč-

nem zboru dne 26. dec. izrekla je se odboru zahvala za srečno izvršeno preselitev; za nesrečne Zagrebčane priredi se beseda. V novi odbor izvoljeni so gospodje: dr. Ulrich, predsednik, Paul Simon, namestnik, Fr. Holobar, tajnik, J. Škoflek, denarničar, dr. Srnee, dr. Dominkuš, dr. Gregorec, profesor Lavtar in sodnijski adjunkt Fr. Vovšek odborniki.

(Mahrenberški okrajni zastop) mora imeti precej nemških liberalcev, ker vedno ustavoverno pesem poje „nemštvo je v nevarnosti“. Nedavno je zakokodajckal s pristopom k izjavam dunajskega „parteitaga“.

(Bučelarsko društvo mariborsko) ima 2. jan. 1881 popoldne ob 2. uri v „Gambrinushalle“ svoj občni zbor. Udje so vljudno povabljeni.

(Od sv. Lovrenca v Slov. gor.) nam piše nadučitelj g. Fr. Šianec, da on sam ne ve, kako je prišel med naročnike slaboglasne „Dorfbote“ in med ude društva za olikanje ljudstva. Naročil se ni nikdar, plačal niti vinarja ne. To boedi na čast omenjenemu gospodu nadučitelju objavljeno! On je vselej bil in ostane slovensk domoljub!

(V Zagrebu) je se zemlja stresla 59krat, kakor je profesor Stožir potrese opazoval in štel.

(Dražbe) 7. januarja Marija Windisch v Razvanji 605 fl. 8. jan. Jakob Zaplata v Bučočevcih 1460 fl. Anton Vinpolšek v Spodnji vesi 2048 fl. 10. jan. Anton Levak v Hrastovenji 4560 fl. 12. januarja Jan. Wagner 1200 fl. v Slov. Bistrici, 14. jan. Mat. Wohlschlager v Mariboru 8242 fl. Neža Gorjup 510 fl. v Konjicah.

Listnica opravištva: G. J. Gum. v St. Vidu: S tem do 1. maja 1881. — G. J. L. v Gutenstein: Ali Vam za prihodnje leto ljubo? — Vse one, ki so še „Gospodarju“ kaj na dolgu, prosimo prijazno za poravnanje.

Loterijne številke:

V Trstu 24. decembra 1880: 9, 3, 80, 43, 14.
V Linci „ „ 62, 46, 63, 38, 3.
Prihodnje srečkanje: 8. januarja 1881.

1—2

Nova hiša

s kletjo, 3 sobami in 2 kuhnjama. Zraven je vrt njiva sploh zemljišča 1 oral in 120 □ sežnjev. Posestvo je v Mariboru blizu „Franc-Jozefove kossarne“ in se proda na prosto roko. Denarji iz hranilnice najeti lahko ostanejo.

Več pové J. Mauruš, tabak-trafikant v Magdalenskem predmestju.

1—2

Jožef Petek,

posestnik v Velikej nedelji daje po primerni ceni v najem, posamezno ali vkupno: dobro obiskovano in slovečo prodajalnico (štacuno) s vsakovrstnim blagom, potem krčmo in mesarijo.

Zahvala in priporočba.

Zahvaljujem se vsem, kateri so me dozdej z naročili podpirali, prav srčno, in priporočujem se jim, kakor tudi sploh p. n. občinstvu, posebno č. g. duhovnikom, uradnikom itd. v daljno naročbo.

Prizadeval si bodem, vsakemu njegovo voljo po svoji najboljši moči izpolniti.

Naročila iz dežele izvršujem ravno tako vestno in pridem oddaljenim tudi na dom mere jemati.

Z velikim spoštovanjem

Franc Jesenko,

4—5 krojač v Mariboru, Pfarrhofgasse št. 15.

Zahvala in priporočba.

Vljudno podpisani izreka prisrčno zahvalo slavnemu občinstvu za skazano mu dosedanje zaupanje ter naznanja, da svojo krčmo do božičnih praznikov preseli v lastno prej Matzelnovo hišo. Ime krčmi ostane dosedanje:

„Alte Bierquelle“

Zagotavlja točno postrežbo v popolno zadovoljstvo slavnega občinstva. Prosi vljudno za obilno obiskovanje njegovih prostorij, kder je tudi slavna slovenska čitalnica mariborska nastanjena.

Z najodličnejšim spoštovanjem

Franc Grajner.

2—3

En ožejen mož prosi za mežnarsko službo. Več se izve pri g. J. Leon-u.

7—10

Kot izvrstne priznane, prave

voščene sveče

izdelane iz pravega bučelskega voska
priporoča

P. & R. Seemann v Ljubljani.

4—6

Pozor!

Kdor si želi kaj špecerijskega blaga nakupiti, naj gre

v Celje v F. Kapus-ovo štacuno,

kder se zares v vsakem obziru pošteno postreže, da je vsak prav zadovoljen. Tam dobi najboljše vrste

kave, olja, riža, južnega sadja, čaja, ruma, apolo-sveč; potem dobra kaljiva, vrtna in poljska semena, ptičji lep itd. vino v buteljah, premoga in apna na debelo in drobno.

Kdor več vkup vzame dobi nagrado.

Zatoraj Pozor!

3—3

OZNANILO.

Ravnateljstvo vzajemne graške zavarovalnice proti ognju daje uljudno na znanje slavnemu občinstvu, da se zavarovanščina za leto 1881 pričinja vplačevati dne 1. januarja 1881, kar se vselej zgoditi zamore ali pri ravnateljstvu v Gradci v lastnej hiši števil. 18/20 Sackstrasse, ali pri distriktnih komisarijih.

Bodi vendar opomnjeno vsem onim p. n. zavarovancem, ki so uže prvih 9 mesecev l. 1879 pri tej zavarovalnici s svojimi poslopji bili zavarovani, ter so od one dobe zmiraj nepretrgano pri njej zavarovani ostali, oziroma ki so tudi leta 1880 ondi bili zavarovani, da se jim bode vsled sklepa obnečnega zbora dne 24. maja t. l. iz dobička v upravnem letu 1879 nabranega 10 odstotkov ali procentov v zadnjem letu plačane zavarovanščine pripisalo, tako da bodo l. 1881 deset procentov manjšo zavarovanščino vplačati imeli nego l. 1880.

V Gradci meseca decembra 1880.

Ravnateljstvo vzajemne zavarovalnice proti ognju v GRADCI.

